

JOANNA PYTLOWSKA-BAJAK
WADOWICKIE CENTRUM KULTURY
MUZEUM MIEJSKIE W WADOWICACH

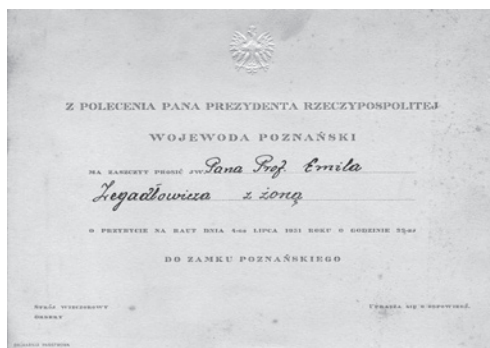
ZAPROSZENIA NA SALONY I KONFLIKTY EMILA ZEGADŁOWICZA W POZNANIU

W zeszłym roku Muzeum Miejskie wzbogaciło się o dwa niezwykle interesujące archiwalne zaproszenia skierowane do poety i literata Emila Zegadłowicza. Zaproszenia te, pieczołowicie przechowywane przez lata w zbiorach rodziny Gajczaków, pochodzą z czasów pobytu poety w Poznaniu. To szczególnie okres, kiedy Zegadłowicz angażował się w życie kulturalne i medialne miasta, jednocześnie zyskując reputację kontrowersyjnego krytyka lokalnych środowisk. Obie pamiątki rzucają nowe światło na oficjalne uroczystości i środowisko kulturalne ówczesnego Poznania oraz na życie samego poety w Wielkopolsce.

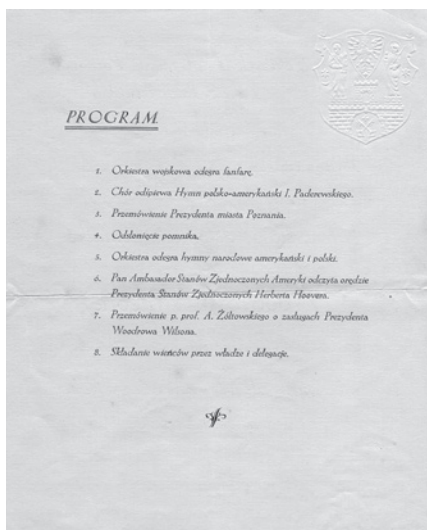
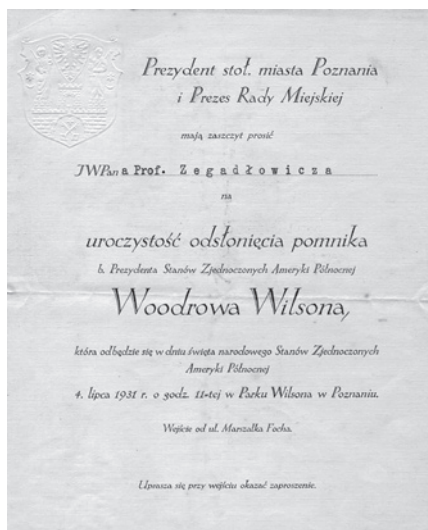
UROCZYSTOŚCI ODSŁONIĘCIA POMNIKA WOODROWA WILSONA

Pierwsze z zaproszeń, opatrzone suchym stemplem miasta Poznania, zapraszało Zegadłowicza do udziału w odsłonięciu pomnika Woodrowa Wilsona,

które miało miejsce 4 lipca 1931 r. Uroczystość ta miała charakter wyjątkowy, z ośmiopunktowym programem obejmującym występy orkiestry wojskowej, hymn polsko-amerykański Ignacego Paderewskiego, przemówienia władz, odsłonięcie monumentu i złożenie wieńców. Zaproszenie, przygotowane w dwóch wersjach językowych – polskiej i angielskiej – było symbolicznym dowodem uznania dla ame-

Zaproszenie 1931 r.
(fot. zbiory Muzeum Miejskiego w Wadowicach).

Zaproszenie i program 1931 r. (fot. zbiory Muzeum Miejskiego w Wadowicach).

rykańskiego prezydenta, którego polityka miała pozytywny wpływ na relacje między Polską a Stanami Zjednoczonymi. Wśród gości obecny był prezydent RP Ignacy Mościcki, pojawili się również wdowa po prezydencie Wilsonie, Edith Wilson, oraz ambasador USA w Polsce.

Z uroczystości przeprowadzono także pierwszą w historii polskiej radiofonii transmisję międzynarodową, nadawaną do Stanów Zjednoczonych poprzez połączenie kablowe przez Berlin, Londyn, a następnie Atlantyki. Wydarzenie to było możliwe dzięki współpracy wielu rozgłośni europejskich oraz amerykańskich i miało także związek z działalnością Emila Zegadłowicza w poznańskiej rozgłośni radiowej. Pełnił on bowiem funkcję dyrektora programowego rozgłośni oraz brał aktywny udział w organizowaniu audycji, które miały promować lokalną i ogólnopolską kulturę.

Drugie zaproszenie skierowane do Zegadłowicza dotyczyło wieczornego rautu w poznańskim zamku, zorganizowanego z inicjatywy wojewody na polecenie prezydenta RP. Spotkanie to było zwieńczeniem uroczystości odsłonięcia pomnika. Poeta otrzymał zaproszenie wraz z żoną, a podniosły charakter imprezy podkreślono wymogiem stroju wieczorowego. Było to wydarzenie, które zgromadziło śmietankę towarzyską miasta, władze wojewódzkie i państwowe oraz zaproszonych na uroczystość gości z USA.

POZNAŃSKIE WYGNANIE EMILA ZEGADŁOWICZA

Poznański okres życia Zegadłowicza był dla niego czasem wyzwania i tęsknoty za Gorzaniem. Choć poeta podjął pracę w prestiżowych instytucjach kulturalnych, takich jak czasopismo „Tęcza” czy poznańska rozgłośnia Polskiego Radia, czuł się nieswojo w konserwatywnym, jego zdaniem, mieście. W 1931 r., krótko przed zakończeniem pracy w radiu, Zegadłowicz opublikował list otwarty, w którym bezparadonowo skrytykował Poznań, nazywając go „rezerwatem średniowiecza”, co spotkało się z ostrą reakcją społeczności lokalnej i umocniło jego decyzję o wyjeździe.

Mimo niesprzyjającej atmosfery Emil Zegadłowicz wniósł istotny wkład w życie kulturalne miasta. W latach 1927-1932 prowadził dział literacki Teatru Polskiego, wprowadzając tam repertuar artystycznie ambitny i nowatorski. Równocześnie rozwijał swoją karierę literacką, publikując m.in. tomik poezji *Dom jałowcowy* (1927) i dramaty takie jak *Lampka oliwna: tragedia w trzech aktach* (1924) oraz *Głaz graniczny* (1925). Był również redaktorem „Świata Kulis” – dwutygodnika teatralnego, który zdobył popularność w środowisku teatralnym Wielkopolski. W swojej działalności radiowej promował audycje o tematyce ludowej, obejmujące szerokie spektrum kulturowe od Wielkopolski po inne regiony Polski. Pod koniec lat 20. żywo zainteresował się także prozą. W latach 1927-1929 wydał trzy części swojej serii zawierającej wątki autobiograficzne: *Żywoć Mikołaja Srebrmpisanego*. Ostatnia książka wchodząca w skład cyklu, *Zmory*, została wydana w 1935 r. i przyniosła poecie opinię skandydysty.

HISTORIA POMNIKA WOODROWA WILSONA W POZNANIU

Pomnik Woodrowa Wilsona, odsłonięty w 1931 r., powstał jako wyraz hołdu dla zasług amerykańskiego prezydenta dla Polski i 150-lecia uzyskania niepodległości przez USA. Początkowo miasto zamówiło popiersie u artystki Zofii Trzcińskiej-Kamińskiej, jednak w parku ostatecznie ustawiono monumentalne dzieło Johna Gutzona de la Mothe Borgluma, ofiarowane przez Ignacego Paderewskiego. Artysta zasłynął m.in. wykutymi w skale Mount Rushmore popiersiami amerykańskich prezydentów. Pomnik ten został zniszczony w czasie II wojny światowej, a popiersie Wilsona autorstwa Zofii Trzcińskiej-Kamińskiej zaginęło. Dopiero w 1974 r. natrafiono na nie podczas prac budowlanych i w 1994 r. ustawiono w miejscu wcześniejszego monumentu.

Zaproszenia adresowane do Emila Zegadłowicza są unikalnym świadectwem czasów i ludzi – nie tylko stanowią pamiątkę oficjalnych wydarzeń, lecz także przypominają o niezwykle dynamicznym okresie rozwoju kulturalnego i społecznego Poznania, w którym jednocześnie narastały napięcia i różnice światopoglądowe.